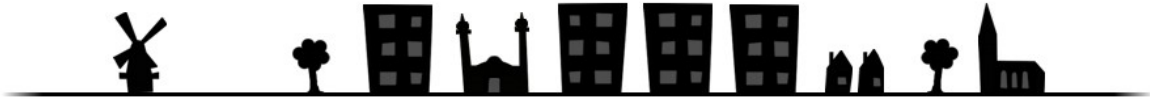

NIEUWE KERKEN

IN EEN NIEUWE CONTEXT

ONDERZOEK NAAR GEMEENTESTICHTING IN NEDERLAND
EN DE ROL VAN CONTEXTUALISATIE

Martijn Vellekoop

Amsterdam, augustus 2008

Het complete onderzoeksrapport is via www.emergingnetwerk.nl te downloaden.

SAMENVATTING ‘NIEUWE KERKEN IN EEN NIEUWE CONTEXT’

Nederland is onderhevig aan een aantal fundamentele veranderingen. Het gaat dan ondermeer om de overgang van modernisme naar postmodernisme en om de marginalisatie van kerken en het christelijk geloof. Mede vanwege deze nieuwe context is er groeiende aandacht voor gemeentestichting. Er is echter nauwelijks overzicht of feitelijke informatie over de praktijk van gemeentestichting in Nederland, waardoor de mogelijkheden om te leren en samen te werken beperkt zijn. In dit onderzoek staat daarom de vraag centraal: “Wat is de aard en omvang van christelijke gemeentestichting in Nederland en wat is de rol van contextualisatie daarbij?”

Dit onderzoek liep van juni 2007 tot mei 2008. Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag heb ik literatuur bestudeerd, een inventarisatie van gemeentestichtingsinitiatieven uitgevoerd en een internetenquête gebruikt. Gemeentestichting definieer ik als het voorbereiden en uitvoeren van activiteiten die als doel hebben een nieuwe, zelfstandige, christelijke geloofsgemeenschap te doen ontstaan. Ik kijk daarbij naar gemeentestichting vanaf 1990. Migrantenkerken, fusies en initiatieven die voortkomen uit een conflict vallen niet binnen de afbakening van dit onderzoek.

Tijdens de inventarisatie heb ik totaal 281 initiatieven tot gemeentestichting gevonden, al zal het werkelijke aantal hoger liggen (naar schatting tussen de 300 en 500). In Zuid-Holland vond ik 70 initiatieven. In Zeeland, Limburg en de drie noordelijke provincies vond ik minder dan 10 initiatieven. Circa 26% van alle gevonden initiatieven is gestart in de vier grote steden. Rond de Veluwe zijn momenteel de grootste gemeentestichtingen te vinden, in steden als Amersfoort en Apeldoorn. Gerelateerd aan de omvang van de bevolking kwam gemeentestichting in Limburg en Noord-Brabant het minste voor.

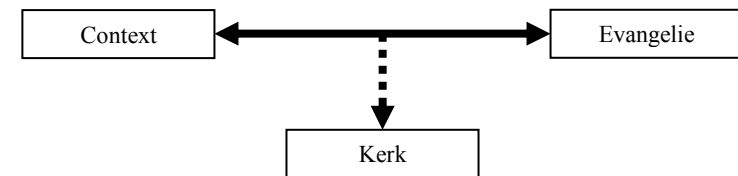
Ter verdieping van de informatie over gemeentestichting is een internetenquête ingezet. In totaal zijn 119 vragenlijsten ingevuld geretourneerd, een respons van 52% ten opzichte van het aantal uitnodigingen. Na een controle waarin is gekeken of deze initiatieven ook binnen de afbakening van het onderzoek vielen, heb ik bij de analyse gewerkt met 115 vragenlijsten.

Uit de enquête blijkt dat circa 60% van alle gemeentestichtingen heeft plaatsgevonden vanuit evangelische- en pinksterkerken. De belangrijkste motivatie voor gemeentestichting is het bereiken van niet-christenen, gevolgd door het aandacht geven aan geloofsovertuigingen en -praktijken die in andere kerken weinig aandacht krijgen. Vernieuwing van bestaande kerken wordt door 67% van de respondenten onbelangrijk of totaal onbelangrijk gevonden als motivatie voor gemeentestichting. Opvallend is dat 21% van de respondenten aangeeft ondersteuning uit het buitenland te hebben ontvangen.

De meeste gemeentestichters zijn 30 tot 39 jaar en van alle startgroepleden is circa 43% een vrouw. In 57% van de gevallen is er binnen de startgroep iemand met een theologische opleiding. Bill Hybels, Tim Keller en Rick Warren zijn de grootste inspiratiebronnen voor gemeentestichters. Bij 53% van alle initiatieven was er niemand die door salaris of giften (geheel of gedeeltelijk) was vrijgesteld om zich op het gemeentestichtingsproject te richten.

Het blijkt dat de respondenten het vinden van goede mensen ervaren als het grootste probleem bij gemeentestichting. Meer specifiek gaat het dan om mensen met voldoende tijd, kwaliteit, toewijding en geestelijke volwassenheid. Het in teamverband komen tot een gedeelde visie en het daarbij bewaren van de eenheid wordt ook vaak als problematisch ervaren.

Nederland is onderhevig aan een aantal fundamentele veranderingen en kent een groeiende diversiteit. De spanningsvelden tussen context, evangelie en kerk worden daardoor steeds meer gevoeld. Het is nog lang niet overal benoemd, maar contextualisatie is dan hét aandachtspunt. Ik definieer contextualisatie daarbij als de dialectische verhouding tussen een context en het evangelie, waarbij context en evangelie op elkaar inwerken en het evangelie uiteindelijk concreet vorm krijgt in een lokale geloofsgemeenschap, een kerk. De wisselwerking tussen context en evangelie heeft invloed op de vorm en op de inhoud van het kerk-zijn.

Tijdens dit onderzoek bleek contextualisatie van groot belang, zowel vanuit historisch oogpunt, als vanuit theologisch en praktisch oogpunt. Toch geeft mijn onderzoek indicaties dat er op het vlak van contextualisatie bij veel gemeentestichters sprake is van een wat passieve praktijk. Slechts 22% deed veel contextonderzoek en slechts de helft van de gemeentestichtingen heeft een specifieke doelgroep op het oog. Uit de enquête bleek ook dat de meeste gemeentestichters (81%) een wat conservatieve houding hebben ten opzichte van contextualisatie.

Ondanks dat de meeste gemeentes gesticht worden vanuit een missionaire motivatie, zijn er heel wat indicaties dat de praktijk niet zo missionair is. Vervolgonderzoek is nodig naar de mate waarin niet-christenen bereikt worden en naar de omgang met contextualisatie in de praktijk.

Martijn Vellekoop, augustus 2008. Zie www.emergingnetwork.nl voor het complete rapport.